

Мартан 19-мѣшѣнче Върнар-ти «Кристалл» пәр катокѣнче республикәри «Шанчәк» хоккей турнирѣ иртрѣ. Унта кѣсѣн тата аслә ўсѣмри школ ачисем хутшәнчѣс. Ҷакән евѣр хавхалану турнирѣсем кәҶалтанпа РФ Президентѣн АтәлҶи федераллә округѣнчи представителѣ М.В.Бабиц пуҶарәвѣпе иртме тытәнчѣс. Пәр катокѣ Ҷине Патәрyel, Елчѣк, Канаш, Ҷѣмѣрле, ЙѣпреҶ, Върнар, Комсомольски районѣсен командисем пуҶтарәнчѣс.

Республикәри «Шанчәк» хоккей турнирѣ ҶѣнтерүҶѣсене паләртрѣ

Ҷулсеренех мала тухакан

Елчѣксем

«Елчѣк» командәри хоккеистсем епле әста вылянине куракансем куҶ илми сәнарѣс. Вѣсемпе пѣрле Елчѣкри ачасемпе сәмрәксен спорт школѣн ертүҶи Роберт Николаевич Григорьев та килнѣ.

– Хоккейла пирѣн районта яланах выляна, – каласа паратъ Роберт Николаевич. – Ку йәлана Ҷухатас марччѣ. Кашни Ҷулах кѣсѣннисемпе те, аслисемпе те призлә вырәнсене тухатпәр. Ачасем хушшинче уйрәмах пысәк шанәҶ параканисем те пур. Ашшә-амәшѣ те маттур, ачисене спорта явәҶтаратъ, хавхалантаратъ. Пирѣн Елчѣк районѣнчи хоккей площадкисенче ачасем яланах тулли.

Ҷак турнир пына вәхәтра Елчѣксен кѣсѣн ушкәнѣ Ульяновскра Чәваш Ен чысне хүтѣлетчѣ. Республикәра вѣсем Муркашсем хыҶҶән иккѣмѣш вырәна тухна. Ҷапла икѣ район пѣр команда туса Ульяновскри әмәртусене хутшәнна тивѣснѣ. Вѣсемпе пѣрле Александр Алексеевич Адюков тата Виталий Зиновьевич Афанасьев тренерсем кайна.

– Физкультурниксем питѣ маттур пирѣн. Вѣсем

тәрәшнине Ҷакән пек турнирсене ялан хутшәнатпәр, – хавхаланса каласатъ Р.Н.Григорьев.

«Сапсанра» пурте пѣр тан

Ҷѣмѣрле районѣнчи «Сапсан» команда ячѣпе Хутар школѣнче 7-мѣш класра вѣренекен Валерка Медяев тата Валера Краснов каласма кәмәл турѣс.

– Пирѣн команда питѣ туслә. Пѣр-пѣрне аван әнланатпәр, вайәра та тусләха упратпәр. Лайәххи-япәххи каламастәп, эфир пурте пѣрпекех, пѣр команда, – терѣ Валера Медяев.

Анатолий Павлович Дерябин тренер ачасен әсталәхне те, хавхаланәвне те ўстерме тәрәшатъ. Ҷамрәк хоккеистсем ун патне кашни тунтикун, юнкун тата эрнекун хатѣрленме сүрессѣ.

Пушә вәхәтра ялан пәр Ҷине пуҶтарәнакан юлташсемшѣн Александр Овечкин тата Павел Дацюк хоккеистсем тѣслѣх вырәнѣнче. Вѣсен сүлѣпе утма әмѣтленекен хастар та пултарулла арҶын ачасем спортән ытти енѣпе те ситѣнү тәвәҶсѣ, футболла выляса район тата республика шайѣнче те Ҷѣнтерѣсѣ.

– Диплом е Хисеп хучѣ илсен питѣ савәнатпәр. Спортпа туслә пулни вѣренүре пѣрре те чәрмантармасть, пуләшатъ Ҷес. Кѣнеке вулама та вәхәт тупат-

пәр, – каласа парассѣ ачасем.

Тепѣр чухне ялта ветерансемпе те выляссѣ вѣсем. Тәрәшнин ўсѣмѣ пурах, әмәртусенче Ҷакә уйрәмах сисѣнет.

«Аттесемпе аннесем медаль

Ҷакса таврәнма хушрѣс»

Акә тепѣр туслә йыш куранса кайрѣ. Вѣсем анчахрах каток Ҷинчен тухрѣс те халѣ пѣр-пѣринпе пикенсех шухәш-кәмәллне пайлассѣ.

– Пирѣн команда «Комсомольск» ятлә, – паллаштарчѣ Комсомольски районѣнчи НѣркеҶ школѣнчен килнѣ Ҷамрәк хоккеистсемпе 4-мѣш класра вѣренекен Виктор Прокопьев. – Алексей Федорович Волков тренер пире кашни кунах хатѣрлет, уроксем хыҶҶән та выляма юлатпәр. Хоккейпа пѣрремѣш класранпах туслә.

Пәр Ҷине тухсан кашни ачан хайѣн тивѣсѣ пурах әнтѣ. Пѣри хапха сыхлатъ, тепри клюшка тытса шай-

ба хәвалатъ. Ҷак хаваслә та туслә йыш вара кашнин тивѣсѣ Ҷѣнтерѣси пулнине паләртрѣ. Акә Антон Семенов паян икѣ шайба Ҷапса кѣртнѣ те чәтма Ҷук савәннә. Кашниѣ командәна мала кәларма әнтәлатъ, Ҷакә выляма кәҶклантаратъ те.

Ачасем хоккея Ҷес мар, футболла та кәмәллаҶсѣ. Янкассисемпе вылясан 5:0 шутпа Ҷѣнтернине асалисен халѣ те хавхаланула тулассѣ – унта вѣсене кубок парса чысланә-Ҷке. Пѣлтѣр районта футболла выляса иккѣмѣш вырәна тухна. Амәртусене яланах хаваспа, Ҷѣнтерѣс кәмәлла хутшәнаҶсѣ. Пурте тенѣ пекех ятарлә пѣлү илсе чән-чән хоккеист пулса тәма, Мускаври «СКА» клуба кѣме әмѣтленѣсѣ. Хоккея чунтан парәннә Алексей Быковпа Толик Яковлев Ҷине пәхсан әмѣт пурнәҶланаси пирки иккѣленместѣн те. Ыттисен куҶсѣнче те Ҷак шухәшах вулатән: «Эфир тѣллевѣ пурнәҶлатпәрах!»

– Пирѣн ялта хоккей площадкине прожекторсем лартса панә, Ҷавәнпа унта кәҶсерен выляма питѣ лайәх. Асләраххисем сәнасах тәрәҶсѣ, сѣнүсемпе те пуләшәҶсѣ, – тет Виктор Прокопьев.

«Комсомольск» командәри НѣркеҶ тата Кипеч ачисем йывәрләха парәнма хәнәхман. Паллах, тепѣр чухне ўксе урана ыраттараси те пулатъ, анчах куншән пѣри те хәрәмасть. Выляс, Ҷѣнтерѣс талпәнү пуринчен те пысәкрах.

– Аттесемпе аннесен те эфир вылянине курас килетчѣ, паллах. Анчах вѣсем еҶе сүрессѣ Ҷав. Пире медаль Ҷакса таврәнма хушрѣс, – кәмәллән кулса каласәҶсѣ «Тантәш» хаҶата юратса вулаканскерсем. Аслисен сәмахѣсене итлекен ачасем хальхинче те шанәҶа тўрре кәларчѣс вѣт!

Әх, чысларѣс ҶѣнтерүҶѣсене!

ҶѣнтерүҶѣсене Чәваш Республикнчи Тѣп федераллә инспектор Геннадий Федоров, спорт министрѣ Сергей Мельников, ЧР вѣренүпе сәмрәксен политикн министрѣн заместителѣ Надежда Дмитриева, Върнар район администрацийѣн пусләхѣ Леонид Николаев саламларѣс. Хисеплѣ хәнәсем сәмрәк хоккеистсене спортра тата вѣренүре әнәсу сунчѣс, хоккей – чән-чән арҶынсен спорчѣ пулнине паләртрѣс.

– Пурне те турнира хутшәннәшән тата лайәх вылянашән тав тәватәп! – терѣ Сергей Владимирович Мельников. – Хәш-пѣр районшѣн ку – Ҷѣнѣ спорт тѣсѣ. Пурпѣрех эфир әна әнәҶлә аталантарма пусларәр. Кѣске вәхәтрах команда пулсарса лайәх кәтартусемпе савәнтарнә тренерсене уйрәмах пысәк тав. Ҷак пархатарлә еҶе эфир малашне те пурнәҶласса Ҷирѣп әненетѣп. Хисеплѣ ачасем, сире яланах Ҷѣнтерме сунатәп! Вайәра выляса ярсан та хәвәршән пѣчѣк Ҷѣнтерү тәватәрах. Спортран ниҳәҶан та ан уйрәләп! Акә вѣсем, мала тухнә командәсем!

Кѣсѣн ўсѣмре:

1-мѣш вырән – «Сапсан» (Ҷѣмѣрле районѣ),

2-мѣш вырән – «Кристалл» (Върнар районѣ),

3-мѣш вырән – «Комсомольск» (Комсомольски районѣ).

Аслә ўсѣмре:

1-мѣш вырән – «Елчѣк» (Елчѣк районѣ),

2-мѣш вырән – «Гранит» (Канаш районѣ),

3-мѣш вырән – «Сапсан» (Ҷѣмѣрле районѣ).

Республика әмәртәвѣсенче Ҷѣнтернѣ командәсемпе призерсем спорт инвентарѣ туянма май паракан сертификат, Хисеп хучѣ, кубок, диплом тата медаль илме тивѣсрѣс.

Нина ЦАРЫГИНА сәнүкерчѣкѣсем.

Шульц пулшавёсем

Ёллекх Захарнички ялне Шульц килсе вырнашнă. Пёрисем въл латыш, теприсем нимёс тетчёс. Шульц ку тәрәхри хёре, Пелагея Варфоломеевна Богданован таван йамакне, качча илнё. Ҷакантах ёмёрне ирттерме тёллев лартнă.

Ялта а́на юратмастчёс. Тен, хыткукарләхёшён пуль. Пáта, патак е турпас курсан та хайён патне туртатчё. Ҷынсем Ҷине пáхмастчё. КуҶёсем чу-патчёс кáна.

– Тёттём сын, – тетчёс ун пирки ялта.

Пёррехинче Пелагея Варфоломеевна йамакё патне хánана кёрсенех сивё Ҷапнине туйрё. Шульц таванне ларма та сёнмерё, калаҶава та хутшанмарё.

– Ку агитаторка ман камáла каймасть, – терё въл каярах арáмне.

Пелагея Варфоломеевна тек Шульц патне каймастап тесе сáмах пачё, анчах панá сáмаха нумай-нумай Ҷултан, таван ене вáрҶа кёрлесе Ҷитсен татрё...

КаҶхине въл Шульц килне кёрсе сепёсҶён калаҶма тáршрё:

– Таванám, тархасшán, Ҷынсене пулшсам, – терё те хут татки тáсса пачё.

Шульц хут Ҷине мён Ҷырнине вуласан хёрарáма хáваласа кáларса ячё. Ку партизан отрячён Ҷыравёччё. «Эпир Сире хамáр патра кётетпёр. Пире нимёс чёлхине пёлекен лайáх куҶаруҶа кирлё», – тесе Ҷырнá унта.

«Кур, ўкёнмелле ан пултáр», – пáшáлтатрё хёрарám сёрле киле таврánнá май. Хай вара ачисемшён, уйрáмах кёсҶён ывáлешён кулянчё. Шульцран тем те кётме пулать. Халё въл партизансемпе Ҷыхánнине пёлсен пушшех те.

Володя палламалла мар улшánчё. Шульцпа питё камáллán калаҶрё, ашшё вырánне хучё. Унчченки кўренуҶене йáлтах маннá тейён.

– Пичче, тен сире картиш шáлса пулшмалла? Лупас айёнче хáрэк туратсем выртаҶсё. Вёсене татмалла мар-ши?

– Мён, анчák, выслáхпа касáхрэн-и? – терё Шульц хайне лáпкá тытма тáршса. Унта шухáшласа илчё те малалла каларё. – Юрё, ситерёл.

Халё въл хайне лайáхран та лайáх туйрё. Захарнички Ҷыннисене пáвакан вáрҶа сывлáшё Шульц тата унпа пёр шухáшлá Шмеза полицейски камáлне кайрё. Партизан Ҷемийсем пáрахса хáварнá пулáх халё пётёмпех вёсене куҶрё.

Пёррехинче Володя Шульц пўрчён крыльцинче чашáкран хёрёллеттерчё. Акá халха уҶáлчё те виҶё эсэсовец кёрсе тáчё. Шульц вёсене ыра камáллán кётсе илчё, хánасен таван чёлхипе калаҶрё. Володя тимлён итлерё, анчах нимён те áнланмарё. Сасартák въл «Юрьевичи», «фюнф» сáмахсене илтрё...

Шульц эсэсовецсене áсатрё те Володя патне Ҷаврánчё:

– Ыран, анчák, мансáрах ёҶслетён. Манán кайса килмёлли пур.

Кирпёчсем Ҷав вырántан тапранмарёс. Тепёр кунне Володя Шульц патне каймарё. Эсэсовецсене курнá хыҶсán въл ниепле те канáҶ тупаймарё. Тёттёмленесе аран кётсе илчё те паланá сукмак тáрáх ялтан тухса кайрё.

Вáрманта хáрушá, сёрлехи сасáсем шиклентерёсҶё. Анчах Юрьевичи ялёнче пурáнакансене мён кётни, Володьán шухáшпё, тата хáрушáрах. Въл Тимоникán партизан отрядне чупсах кайрё...

Часах Захарнички ялёнче Юрьевичи пулámёсем Ҷинчен сас-хура сўреме тытánчё. Партизансем засада хатёрленё, ял Ҷыннисене пáхántарма пилёк машинáпа килекен карательсен отряд-

О. ВАСИЛЬЕВА

Шалкám Ҷумáр

не сапса тákнá.

Йывáр аманнá, тánне сухатнá Шульц Полоцкри сыватмáша илсе ситернё.

Полота каварҶá

Малтан каварҶá сáнарёнче юманччё. Унán тáвáла пула тухса кайнá тымарёсем хушшинче вáхát-вáхátán пытарнá мул курáнатчё. КаҶ пёркенчёкё айёнче кунта тáватá каччá васкатчё: Володя Богданов, Вася Коваленко, унán шáллё Коля тата Вася Стрикелёв. Кунта вáрҶа Ҷул-йёрёнче пустарнá хёс-пáшал вырán тупатчё. Ҷак пытаркáҶ Ҷинчен Тимоник отрячён партизанёсем сёс пёлетчёс.

Пёррехинче киле таврánнá чухне Ҷав юманран сёр метрта иртсе пынá вáхátра Володя вырántах хытса тáчё. Такам áна сухавинчен ярса тытрё.

– Áста пулнá эсё, юрáхсáрскер? – чáшлатрё такам áлха хысёнче.

Ку – Шмеза полицейски. Арсын ача хирёс чёнменнине кура тарáхса кайрё те Ҷухаваран тата хытáрах туртрё. Кунтан икё Ҷухрámра – фашист казармисем.

– Унта эсё чёлхўне салтán! Áна саннне туртсах кáларёс!

Аслáрах сынна сёнме Шмезáна, тен, Ҷамáлрах пулётччё. Вунтаваттáри, Ҷутá сўслё арсын ача ытла та пиҶёскер, парáнманскер. Шмеза áна темиҶе метр та илсе каймарё, тискер чёрчун харлатнá пек сасá вáрманна янáратрё: Володя ыхра пек шура шáлёмемпе Ҷав «наркámáшлá» алла Ҷыртса лартрё... Шмеза áнланса иличчен вáрман чáт-лáхё арсын ачана тáшманран пытарчё.

...Ҷакán хысҶán Полота юханшывё каварҶá пулса тáчё. Тимоник отрядёнчи партизансемсёр пуҶне Ҷак шыв айёнчи патшалáх пирки никам та пёлместчё.

Вáрттán вырána тáватá арсын ача сёс сўрет. Тёттёмленсен килесҶё те пулáхне Полота шывне антарасҶё. КаварҶá юханшыв хирёс чáмпáл-чáмпáл сасá парать те шáпланать, ачасем

мён тери пёлтерёшлё ёс тунине áнланать тейён...

Володя Богдановán яланхи вырán Ҷук халё. Въл вáрманти типё сулҶасем Ҷинче те, пёччен ларакан улám купи áшёнче те, тўпе айёнче те сывáрать. Пелагея Варфоломеевна ывáлё киле пырса сўренине сисет-ха. Анчах áна сайра-хутра сёс тёлпулать. Сётел Ҷинчи Ҷакáр татки хушáран сухалкалани Ҷакна Ҷирёллетет.

Пелагея Варфоломеевна Тимоник отрячён командирёпе калаҶнáччё.

– Сирён кунта юлма хáрамалла, Пелагея Варфоломеевна. Эпир сире Пысáк сёр Ҷине куҶарма шухáш тытрáмáр.

Хёрарám пёр вáхát шáп тáчё, унтан сáмах хушрё:

– Володьáпа пёрле пулсан – килёшетёл!

ВиҶё кунтан партизан отрядёнче Ҷутá сўслё арсын ача курáнса кайрё. Въл Тимоник умёнче хумханса калаҶрё:

– Пултараймастап...

– Хумханмасёр кала, Володя. Мён пултараймастán?

– Ялтан тухса кайма. Манán кунта ёс нумай. Эпир сире валли Полотáра хёс-пáшал пытарса хутáмáр...

Тимоник арсын ачана ўкётлеймерё. Пелагея Варфоломеевна та ывáлне хáварса кайма килёшмерё. Уншán въл Володьáна ўпкелемерё. Пачах тепёр майлá. Арсын ача куҶ умёнчех пысáкланнán туйáнчё áна. Амáшё ирёксёрех ывáлён кашни сáмахне тánлама тытáнчё.

Сёрле, сивённё кáмака Ҷинче йáшáлтатса виртнá май, Пелагея Варфоломеевна ватá Якова асаилчё. «Володя – унán хунавё», – шухáшларё въл.

Яков мучи Володьáшán таван марччё. Анчах унán ёҶпе пиҶёхнё, сурáлканалá аллисем арсын ачана малтанхи утáмсем тума вёрентрёс. Кайран Володя ўснё май Яков мучи áна юмахсем каласа паратчё, унти япаласем яланах таван сёртен кáна тёлёмелле пысáк вай илме пул-

таратчёс. Арсын ача шула сўреме тытánсан мучи хайён пурнáсё Ҷинчен каласа паратчё. Яков Савастеевич 1905-1907 сўлсенчи, Октябрьти революцисене тата Граждан вáрҶине хутшánнá.

– Пирён сёр, – тетчё въл, – усал вайсенчен яланах тасалатчё. Таван сёршыва юратас туйáмán шалкám Ҷумáрёпе въл хайён таса кáкáрё Ҷинче мён выртмалла маррине пётёмпех Ҷуса юхтарса янá.

Пелагея Яков Савастеевич сáмахёсене асаилет те сёмйи Ҷинчен шухáшлать. Аслá ывáлё Александр пуриншён те хыпарсёр сухалнá, амáшёшён сёс въл чёрё те сывá, халáх тавáруҶисемпе пёрле ашшёшён тавáрать. Вáта ывáлне Николая фашистсем тытсан амáшён чёри хуйха ўкрё. Анчах маттур каччá Ҷáланнá, халё халáх тавáруҶисемпе пёрле. Володя вара?

Ҷак самантра кантáкран такам шакáрё. Въл!

Пелагея Варфоломеевна сухалсах кайрё, тўрех уҶма васкамарё. Алáка тытсан та аллисем чётрерёс. Тинех кёсҶён ывáлне ыталаса илчё.

– Мён пулчё, таванám? Мёншён йёп-йёпех эсё?

– Ан хумхан, аннеҶём, ку – шалкám Ҷумáр!..

– Шалкám Ҷумáр... – терё амáшё ывáлён аллисене вёсёртмесёр.

Володьán савánáҶ туйáмё сёвёрёлеймест. Пысáк ешчёклё урапана, хёс-пáшалпа тата патронсемпе аванах тултарнáскере, партизан отрядне áсатнá. Полота каварҶá сáмрэк патриотсем – Володя Богданов, Вася Стрикелёв тата Васьáпа Николай Коваленкáсем – пустарнá мула партизансене шанса пачё.

«Ҷёлен сáхни»

Шмезáна канáҶ Ҷук. Ҷыртнá алли тўрленнё-ха, тарáхни иртмен. Володьáна тахҶанах курман. Áна тытма Ҷук-Ҷке. Пелагея Варфоломеевна патне Шмеза кирек хáш вáхátра кёреет. Ахаль Ҷын сысна витине те унран сáпайлáрах кёрет.

– Áста санán анчákу? – кашкáрчё въл урса кайнán, хваттере Ҷавáрттарчё.

– Ачана ан тékён-ха, – ятларё Шмезáна хёрарám. – Мён тáрánатán ун Ҷине? Унán пуҶёнче те вáйá шухáшё сёс, эсё вара нимёссене сутни Ҷинчен калатán.

Хай вара Шмезáна арсын ачасен хáш вáйи Ҷав тери сáхса илнине áнланчё-ха. Аркадий Бельчиков ҶыхáнуҶá комсомолец пионерсене Совет Ҷарё часах сёнтересси Ҷинчен калакан листовкáсем пачё. Пёрне Шмеза паян хайён пўрчё Ҷинчен сирсе пáрахрё. Полицейски Ҷав хута комендатурáна кайса кáтартрё.

– Ку ёҶе манán алла Ҷыртаканах тунá, иккёлемместёп. Тупатáпах áна!

Пелагея Варфоломеевна хайён килне нимёссем сыхланине тёшмёртрё. Ывáлне темёлне курас килсен те тёлпулуран хáрарё.

Володя вара Ҷав вáхátра хайне Ҷывáх Ҷынсемпе пулчё. Партизан отрячён разведка начальникё Иван Петрович Глусцов асáрхаттарчё Ҷав:

– Хальлёхе пирён патрах пурán. Захарнички ялёнче курánмалла мар санán.

ТемиҶе кунтан арсын ача тухса кёме ирёк ыйтрё:

– Пёр пытаркáчра листовкáсем хáварнáччё. Манán Вася Коваленкáпа тёлпулмалла. Пионерсем вёсене мансáрах Ҷыпáстарёс.

Тёлпулчё Володя юлтáшёмемпе... Фашистсен асап вырánёнче. Шáпах Ҷавán чухне áна нимёссем персе пáрахрёс.

Вырáсларан
Лариса ПЕТРОВА куҶарнá.

Пусватмайшсем

х	а	м	а
п	а	р	а

Вёсем – таватта. Пусламаш сәмахсенчен пёерер саспалли улаштарса хәмана пәрапа шәтарма, курәк сине сурәха кәларма, юмахри пек сарәка туртса кәларма, кушака ыйтма, сәва илсе лаша валли утә сұлма май тупәнатех.

к	у	р	а	к
с	у	р	а	х

с	а	р	а	к
к	у	ш	а	к

с	а	в	а
л	а	ш	а

Чәвашсен паллә поэчә Тайяр Тимки Тугарстанри Пәва районенчи Шемек яленче сурална. Унан хушма ячә тата сурална ял ячә пусватмайшра вырнасна та ёнтә. Илсе панә сәмахсене пушә клеткасене сырар:

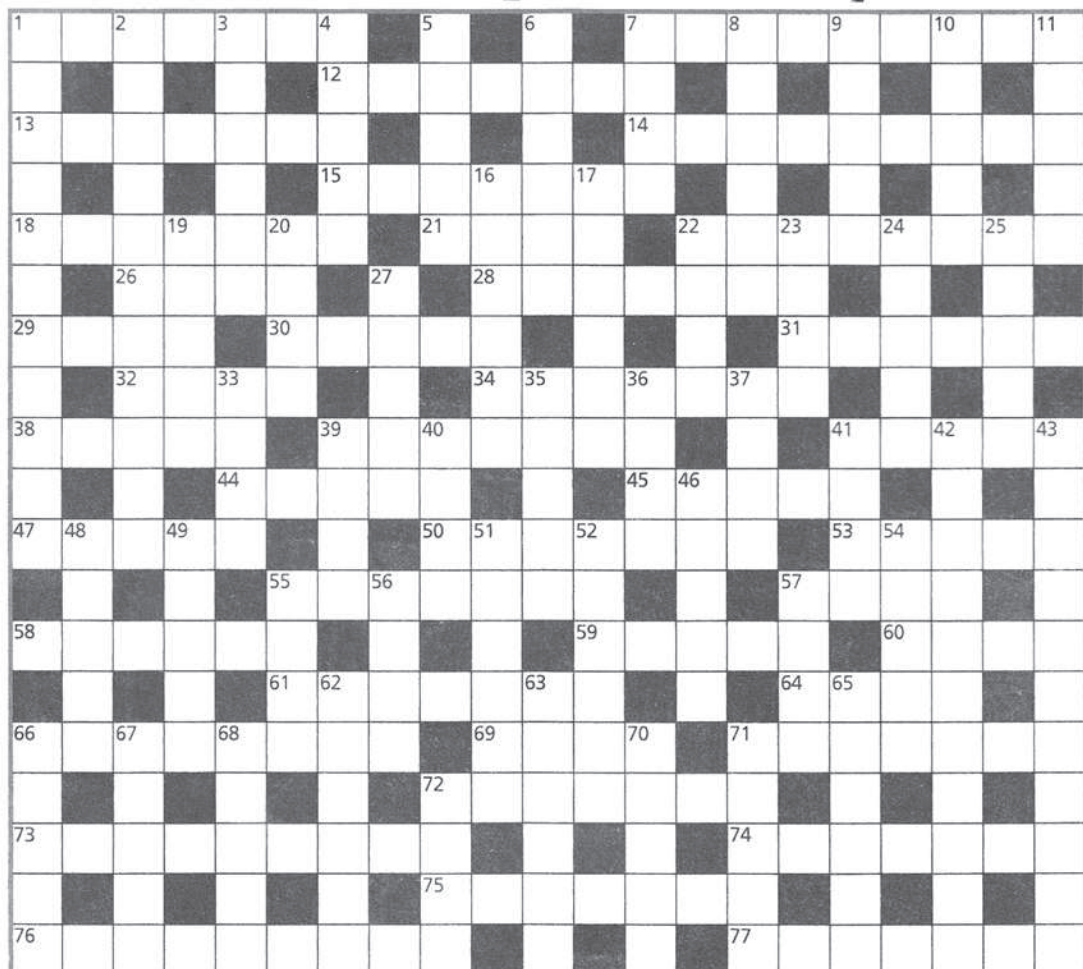

Ака-Асу-Ара-Аша-Ашә-Дик-Икс-Ока-Ушу.
 Азот-Акар-Анат-Ашак-Дата-Инта-Кама-Касу-Ката-Лили-Оман-Роба-Улай-Угар-Така-Ташә-Эдик.
 Атака-Амәрт-Карас-Марал-Санюк-Тайяр-Тацук-Тиара-Урапа-Шемек-Штрум-Элара.
 Карелин-Кодекс-Кәмәрка-Җәрттан-Трубина.

Сәмахкашмайш

Асла Җентеру

Сылтәмалла: 1. Вәрсәра паләрнә, патшаләх наградисене илнә патяр. 7. Җарти пысәк пусләхсенчен пәри. 12. Муркаш районенчи ял. 13. Ёс хатәрә. 14. Шупашкарта пурәннә, Тәван сәршыван Асла вәрсинче танк бригадине ертсе пынә, Хасан кұллишен сәпәсса Совет Союзән Геройә ята илнә паттәр. 15. Ростов обласәнчи хула. 18. Авалхи, ёләкхи пурнәсран юлнә япала. 21. Авалхи халәх сынни. 22. Вырәс совет писателән А.Платоновән повесә. 26. Сәрпү районенчи ял. 28. Азири тата Австралири сәмала паракан йывәс. 29. Йывәсәпа ёслемелли ёс хатәрә. 30. Вырәссен паллә архитекторә. 31. Кил хушшинче усракан чәрчун. 32. Кантәк йышши материал (аббревиатура). 34. Сирәм сурхәрман аяккарах перекен артиллери орудийә. 38. Пушкәрттра анлә сарәлнә арсын ячә. 39. Улшәну, сәнәлү. 41. Латвири хула. 44. Авалхи грексен паллә сәвәси Гомер сырнә «Илиада» легендәри сәнар. 45. ... – сыпписәр пуля шәхәрсә вәсет, снаряд сурәлатә (ветерансем вәрсә сәнчен аса илнинчен). 47. Тәван сәршыван Асла вәрсине «Нормандия-Неман» авиополкра летчик пулса сәпәсна француз, каярахпа генерал. 50. Сахәр тростникә, рис, ананас ситәнтөрәкән Япони утравә. 53. Рафсәйри область центрә. 55. Ю.Скворцовән «Ука хурәнә» повесри хурләхлә юрлакан кайәк. 57. Норвегири хула. 58. Н.Бичурин хайлавә. 59. Электротехника хатәрә. 60. Французсен литературинчи паллә сәнар. 61. Пәр сұл үсекен курак. 64. Халәхи вәхәтри паллә кәнеке издательстви. 66. И.Н.Ульянов ячәллә Чәваш патшаләх университетәнчи философи әсләләхәсен пәрремеш докторә. 69. Чиркүри турәшсем упрәмалли ятарлә ешчәк. 71. Французсен паллә үнерси, «Тәнчә кәвакарчәнә» символ авторә. 72. Паллә киноактриса – Ия ... 73. Н.Айзманән 1945 сұлта тухнә пьеси – «Лиза ...». 74. Спорт обществи. 75. М.Федоров сырнә «Арсури» хайлавән жанрә. 76. Маршал, икә хут Совет Союзән Геройә. 77. Хәрлә кәнекене лекнә кайәк кәвакал.

Аялалла: 1. Танксене чарма ту айккине касса тунә хатәр. 2. «Җентеру» орденне тивәснә Маршал, икә хут Совет Союзән Геройә. 3. Литература хайлавән тәсә. 4. Голливуд актерә С.Сталлоне каләпланә сәнар. 5. Чәваш халәх поэчә. 6. Шинеле чәркесе хулпусси урлә янә сыхә. 7. «... сұлә сәнчә» повес (А.Талвир). 8. Тинәс Җар карапә. 9. Северски Донец юханшыв юппи. 10. Буг юханшыв юппи. 11. Улатәр районенчи Ямской Посад яленче сурална Совет Союзән Геройә, сапер. 16. Джинс пәветмелли ятарлә кәвак сәрә. 17. Сурсәр Америкәри индеецсем ёләк сыру валли усә курнә шәрса. 19. Польшәри хула. 20. Ёләк ёслекен сәмрәксен кашхи шкулә (аббревиатура). 22. Хими элементчә. 23. Бангладеш укси е килти вильәх. 24. Польшәри хула. 25. Сын айәпсәрләхне сирәплетсе паракан тәсләх. 27. Чәваш мифологийәнчи усал вай. 33. Румынири хула. 35. А.Пушкинән «Дубровский» романенчи сәнар. 36. Чадри юханшыв. 37. Авалхи вырәссен турәш эрешә. 39. Иранти укса. 40. Тәрлә карап, ишмелли хатәрсен пәтәмләтсе каланә әнлав. 41. Сәварәм, сыхәнусен пәрлехә. 42. Атмосфера сийә. 43. Кәнтәрти герой-хула, порт. 46. Библи мифологийәнчи сәнар. 48. Ю.Скворцовән «Сәваплә вут» повесәнчи сәнар. 49. Тәван сәршыван Асла вәрсине хутшәннә чәваш поэчә, «Паттәрләх күнәсем» кәнеке авторә. 51. Кашни килте шур упа (туп.юм.). 52. Тәрлә станок, пушкәсем, оптика прицелә әсталанә вырәс механикә. 54. Иони тинәсәнчи утрав. 55. Ёләкхи чәваш сәмрәкәсен йәли-йәрки. 56. Осетинсен ёләкхи неселә. 57. Яппунсен паллә фирми. 62. Паллә совет авиаконструкторә. 63. Бельгири хула. 65. Музыка хайлавә. 66. Чугун сұл ёсә-хәләнчә усә куракан вәрәмәш виси. 67. Елчәк районенчи ял. 68. Тәван сәршыван Асла вәрсине хутшәннә чәвашсен паллә поэчә. 70. Днестр юханшывән авалхи грексен панә ячә. 71. ... упана та ташлама вәрентет (ват.сәм.). 72. Йывәс пушмак.

Юрий ФРОЛОВ (Шупашкар) хатәрленә.

Хёрлэ курка

Луиза ВАСИЛЬЕВА калавёсем

Хайр синче виçсен ларатпяр: Лида, унн йамакё Тая тата элэ. Пёр тетте машина канна та хаваслах мар. Пуканесене илсе тухас – килтисем вёрсаççе. Тунсăх! Ара, тусам хай сеç паçартанпах машинанпа киленет.

– Лисук, тыт-ха. Санан та выляса саванас килет ахартнех, – тесе килинччэ пёрех хутчен.

Сук, ман çине савранса та пэхмасть вэл. Йамакне те ан кансёрлетёр тесе саран чечекё татса панă та, лешё ниçта кайса кёрейми саванса ларать авă. Тарсан-тарсан ман çине пэхса йăл! кулать пёчкерсер. Ах, тытса юратмалли ача!

– Паян пёрре чун каниччен хайр турттарса кураççе, – терём хыттăн Лида илтмелле.

Сăмах ченмерё. Вăл сăпла хăтланни пушшех тёлентерчэ те тарăхтарчэ. Күреннёрен, сисмерём те, пит тарăх куçсул юкса анчэ. Чим, мён-ма пустуй найкăшса ларатп-ха? Хама вăхăтра алла илтём те ура çине ялтах сиксе тăтам. Пүрте кёресхенччэ, анчах пирён еннелле лапсаркка йытă чупса килнине асархасан хыçалалла пёр утам чакрам. Асарханаймасяр Лида çине йăванса кайрам. Ман йывăрăша чăтаймасяр тусам пичёпе сёр çине үкрё. Чуна пырса тивмелле кăшкăрса ячэ.

– А-а-а! Мёншён юри хăтлантăн? Сан пата ураç нихăсан та выляма тухмастăп, – терё чунтан тарăхса.

Ах, епле усал вăл! Асламашне хывнă тупата. Насук аппа авă хай çине шана ларсан та виçе кун макартатса сурет. Мён таван, улми йывăçсинчен аякка үкмest çав.

– Каçар, тархасшăн, – терём пуçа чиксе.

– Çавнашкал ёç пулса иртнэ хыççан каçару йытма сăмăл ёнтё, – терё хайхискер саваренчи хайăра сурнă май.

Тупата, лайăх мар мана, анчах сылăха епле каçарттарас? Акă йамакне савăтрё те тап-тап утса килнелле васкарё. Хёлипсен умне ситсен варт! савранса каялла чупса ситрё.

– Лисук, сана суралнă кун ячёпе курка парнеленёччэ. Çавна каялла таварса пар! – кăшкăрашрё хёремесленсе.

Тамаша! Мён калаçать вăл? Симёс шана сыртса илмерё пулэ те?

– Чим, ун чухне сётел синче мён пуррине йăлтах

© Света ШМЕЛЕВА (Йёпреç районё, Çакалаç) үкерчёкё.

мыскари

тутанса пăхран-ске. Куркалăх сеç мар, кёрёк хакёлёх те апатлантăн. Апла пулсан... санран вуна кило пёремёкпе пилёк кило шашлак тухать, – терём хам та паранмасяр. Ытлашши сăмах персе янăран тарласах кайрам. Ара, хай тарăхтарчэ вёт! Эпё шăпăртах лараттам-ске. Вăл мён ыйтнине пурнăçлас тесе пүрте чупса кётём. Инкеке хайхи хёрлэ куркапа аппа рехетленсе чей ёçет.

Улайкка

Асаннепе йытă сурине пүрте илсе кётёмёр. Пёчкерскере пурте ачашласшăн тапаçланчёс.

Самантрах ун валли ят шырама пикентёмёр: Шарик, Бобик, Тузик. Сук, пёри те килёшмеççе. Акă чан чăвашла Улайкка тесе чёнме тытăнтăм.

– Ёнепе йытă пёр ятлă пулаççе-и? – куçне чарсах ыйтрё сакăр чамлакан аппа.

Тепёр кун пёчкер хам-хампа килте иккёнех юлтăмёр. Улайкка сасартăк куçран пэхса найкăшма тытăнчэ.

– Çывăрас килет-и? – пуплерём унпа ачашшăн.

Хам сума юратса пăчартарам. Ашă сёрте паппа тавас мар терё, урайне чалт! сеç сиксе анчэ. Кушак савăччэ патне пырса тачё. Тинех анлантăм. Апатласшăн. Сёт кирлэ те... Анчах анне ача астарак лартнă-ши? Тем пек шырасан та – тупаймарам кирлэ савăта. Вара хăпăл-хăпăл кўрше чупрам. Вёсен ёни эрне каялла сеç пăруланă вёт!

Анук аппасенчен хёпёртесе таврантам. Анчах тусам ниçта та куранмарё. Тёпеле кёрсен шалт тёлентём. Улайкка аппан шурă кёпи синче питё камаллан ларать. Чим-ха, тенкел çине епле хăпарма хайнă вэл? Хытă ятларам пёчкерсере. Айăплан пăхкаласа сётел айне кёрсе тарчэ.

Аппа шултан тавранчэ. Сумкине камака сума лартрё те хыпаланса пушмакне, курткине хыврё.

– Уяв пулать класра. Туссен умёне хитре куранасчэ, – тесе камаллан шурă кёпине тăхăнса текёр умёне киленчэ.

Тем пулчэ, кёсех санё палармаллах улшăнчэ.

– Пусу ыратмасть пулэ те? – кăсăклантам хёрхеннёрен.

– Кёпене такам вараланă. Çакан пек кам хăтланма пултарнă-ши? – сасартăках куçран чар! пăрхё хайхискер.

Çухалса кайрам. Улайкка тесе калаймастăпах. Тусăма йывăр вăхăтра пулăшмаллах-ске. Унсăрăн манла выляма пăрахё.

– Ним калама та пёлейместёп. Эпир анчахрах урамран кётёмёр, – ним пулман пекех калаçма тарăшрам аппапа.

Акă Улайкка сётел айёнчен тухрё те каллах тенкел çине улăхса ларчэ. Аппа ача самантрах картише кăларса ячэ.

– Кёпене те валах вараланă. Хайне хёрхенсе пүртрех хавартăмёр та... Кур-ха, мён хăтланать, – макартатрё камалсарран.

Хирёç чёнеймерём. Айăплă вёт...

Каçхине пурте сыварма выртрёс. Эпё диван синче кёнеке вуланç туса ларатăп.

– Çутта сўнтер. Кансёрлет, –

асархаттарчёс аслисем.

– Юмах вуласа пётереймерём-ха. Ёнтё нумай та юлмарё, – терём те, килёшрёс.

Тёрёссипе, нимёнке халап та кăсăклантармасть мана. Килтисем тутлă тёлёк ытамне чамасса чăтамсарран кётетёп.

Хăпăл-хăпăл тумланса картише тухрам. Улайкка йăвинчен тухса найкăшма тытăнчэ. Анланатăп, сивё ача. Хёве чиксе витене васкарам. Тёттёмре алăка аран шыраса тупрам тата! Тусăма канлён кавлесе вырткан ёне сума ятам. Çакă пёчкерскере килёшмерё пулас, каллах найкăшма тапратрё. Хёрхентём. Вара иксёмёр те пёр кётесе вырнаçрамёр.

Тёттёмре шикленетёп пек тата. Кам та пулин тытса кайсан? Ёне пўлёмёнчен вирхёнсе тухрамёр та картлашка çине кайса лартăмёр. Шăнтăмёр. Чăтайман ёне Улайккана йăтса пүрте кётём. Тусам та хёпёртерё ахартнех, манан выран çине ялт сеç хăпарса выртрё.

Ирхине вăрантам та... сума хам-хам сук! Ялтах сиксе тăтам. Улайкка урайёне такам пушмакёпе вылять. Киленсе пэхса ларатăп.

Аппа та вăранчэ. Улайккана куçран:

– Кам илсе кёнё ача? – кăсăкланчэ куçне сăтаркаласа.

– Эпё. Çанталăк сивё вёт, –

© Валерия РАЙМОВА (Йёпреç районё, Чăваш Тимеш) үкерчёкё.

анлантарма тарăшрам ача.

– Кур-ха, ман пушмака тапаннă! – кăшкăрчэ тарăхса.

Хăраса кайрам. Иксёмёре те кăларса ывăтаççе-и-ха картише? Аппан пушмакне Улайкка тахăш вăхăтра юрăхсара кăларнă вара. Аслисенчен лайăхах пёсёрккё лекрё. Куçсуллентём. Тусăма атте сачарларё.

– Кил сыхламалла унн, – терё кёххёмлетсе.

Улайкка кăшт писăкланчэ. Пушă вăхăта ялан унпа ирттеретёп. Выçă ан пурантар тесе пёремёк-конфетпа ханалатăп. Шел, ирёке яма юрамасть ача, ятлаççе. Çапах та эпир тусампа кашни куна хаваслă ирттеретпёр.

ТУЙАМСЕН ЫТАМӘНЧЕ

Арканна тусләх

Күршәлле пурәнакан Викапа Карина мән пәчәкрәнех туслә. Пәр хайәр купи синче выляса үснә, кунне темисе те пәр-пәрин патне хәнана сүренә, уроксем те пәрле хатәрлетчәс хәш чухне. Хәр пәрчисем питә телейләччә. Вәсен тусләхә нихәсан та арканмасть пек туйәнәтчә. Викапа Карина сиппие йәппи пекәччә-сә! Тәхтәвсенче пәрлеччә: е пәшәл пәтти пәсәреңсә, е шул коридорне янратса хаваслән кулаңсә. Уроксем хысән килне те пәрле утатчәс уйрәлми туссем. Ирхине вара, шула пуларәннә чухне, пәри теприне урамра кәтетчә...

Вәхәт иртнәсемән хәрачасем илемлә хәрсене саврәнчәс. Коридорти каласусем ытларах каччәсем, клуба мән тәхәнса тухасси пирки пулчәс. Вәренү теми вара иккәмеш вырәна майәпен кусса пычә.

«Сав күршә ялтан килекен Эдик мәнле каччә пек туйәнәтә сана?» – ыйтрә пәррехинче Карина Вика патне хәнана килсен. Вәсем тәпелти савра сәтел хушшине кашинчәс чей әсәме ларатчәс. «Темле пек... Иртнинче мана әсәтма пырасшәнчә-ха. Анча та хирәсләрәм», – терә Вика куркари вәри

чейе сивәтес тесе вәре-вәре. Карина ун сине кәнн! пәкса илчә.

– Мәншә? – ыйтрә вәл куәне тартса.

– Киләшмәст вәл мана...

– Сәнәпе-и? Е чунәпе?

– Нууу, вәл пәвәпе те сүллә мар, сарәскер тата. Ман кәмәла вара сүл-лисем тата хурисем каясә, – куланси турә Вика. – Мәншә унпа савән пекәх кәсәкланатән?

– Калама та вәтанатәп... Эдика эпә киләштеретәп.

– Вәт ку хыпар! Иккәленмәстән-и? – тәләнчә Карина.

– Хам та пәлмәстәп...

Ку каласу патне урәх таврәнмәрәс хәр-ураңсем. Качхине клуба сүл тытрәс. Унта паян конкурс пулат иккен. Кайран дискотека. Акә ертүсә пухән-нисене «Чи илемлә мәшәр» конкурсра тупашма чәнчә. Җамрәксем зал варрине туха пуларәс. Авә Эдик та вәсен хуш-шинче. Хай куәсемпе такама шыранән туйәнәтә. Ун-кун пәхкалатә. Каринапа Викапа тинех асәрхарә вәл. Викапа паллашнәранпа канәсәне сүхатрә айван-скер. Хәр чәрине мәнле майпа тыткәна илес пирки сәс шухәшлатә. Тәләнчәне те апа курса аташатә. «Вика та конкурса

хутшәнмә-ши? Мәшәрлән ташләттә-мәрчә унпа», – әмәтленчә каччә хәш сывласа. Вәл паян пушә аләпа килмен иккен. Вика валли унән парне те пур.

Конкурс хутшәнкансем мәшәррән-мәшәррән йәркәленсе тәчәс. Эдик сәс пәччен. Ертүсә куракансем әнәллә утрә. Ун валли пәр-пәр пикене шыраса тупас тәлләвпе әнтә. Хәрринче тәракан Викапа кәтмен сәртәнех Эдикпа тәратрә. Каччә куәсем савәнәслән йәлтәртәтрәс. Конкурс пусланчә, илемлә кәвә янәраса кайрә. Җамрәксем майәпен саврәнса ташларәс...

Ташә вәсләнсен Эдик Викапа парне савәнтарчә. Пәр курупка тутлә канфет тыттарчә. Хәр-ураң именчә, парнене илесшән те марчә. Анча та Эдик хистерә. Клуб хупәнсан Вика килне Каринапа каясә тесе тусне шырапә. Тупаймарә. Пәчченәх утрә. Кәтмен сәртән такам апа ятрапах чәнчә. Эдик иккен. Васкасах утатә хай.

– Әс тахәсанах килә ситнә пуль тәнәчә. Хытах кулянтәм вәт, – тесе вәл аллине Викапа пиләкә сине хучә. – Әсәтма ирәк паратән-и?

– Сук! – силләсен хуравларә те хәр каччән аллине илчә.

– Сәлтәвне әнлантар-ха хут! – кун пек пуласса кәтменчә Эдик. Тәпах чарәнса тәчә.

– Мана урәххи киләшет. Саншән вара тепәр хәр чәри тунсәхлатә... – терә те Вика малалла васкарә.

Каринапа чунәнчә сил-тәвәл хуәланнән туйәнчә. Ләпланма пәлмәсәр алхасатә. Тарәху та силләну ура. «Әх, Вика! Мәншә савән пек хәтләнчә-ши? Мәншә ташларә-ши Эдикпа? Чән-чән сүтәнчәк пекәх тытрә-сә хайне!» – шухәшларә вәл канәсәне тупаймасәр. Чунә күтсә ситнипе ыйхи те килмерә.

Сәк кунран пулсә Каринапа Вика хушшинче хура кушак чупса иртрә тейән. Карина темисе хутчен те йәлтах әнлантарса парасшәнчә. Анча тусә кашинчәс саврәна-саврәна утрә. Пурәна киле Викапа та ун хысән чупма йәлтәхтарчә... Каласасшән мар-тәк, хайән ирәкә.

Тән, хәсан та пулсан вәсем калләх шурә ситтипе витнә савра сәтел хушшинче чей әсәме пухәнәс-и? Чуна усса каласәс... Тепәр чухне чуна усса каласни нимрен кирләрәх-сә.

НИНУК.

ХАМӘР ХУШӘРА

Ача садәнчен палланәскер

Вәл апа Вконтакте сайтра тупрә. Пәррехинче тунсәх пусса килнәрен Вика интернетра юл-таш шырама тытәннәччә. Әнсәртран вара апа тәлпулчә.

Арсын ача Кирилл ятлә. Вика апа ача садән-ченәх паллатә. Тахсан вәсем пәр ушкәна сүр-ретчәс. Унтанпа халә чылай сүл иртрә әнтә. Пәр-пәрне тахәсанах курман...

Хәрача арсын ача патне тус пулма ыйтса ячә. Унән ыйтәвне Кирилл түрәх йышәнмарә, анча хирәс сүрса ячә:

«Әсә кам?»

«Сын», – хуравларә Вика.

«Эпә вара пәлмен те»

«Мәскер әсә!»

«Чәннипе калас пулсан вара? Эпә сана палламастәп...»

«Шел...»

«Тән, асаилтерән?»

«Юрә. Эпир пәр ушкәна сүрәттәмәр, ача садәнчә».

«А-а... Чәнах та! Асаилтәм»

«Тән, тәлпулпәр? Ыран».

«Юрат».

«15:00. Паркра».

«Питә аван».

* * *

Хәрача чәри савәннипе кәлт-кәлт тапма ты-тәнчә. Мән тери хумхануллә самант! Кирилпа тәлпулма Вика тәршах хатәрленчә, мән тәхән-насси пирки чылайччен пусватрә. Юлашкинчен вара джинспа топ тата кәдә суларә.

* * *

– Салам.

– Салам. Әста кайпәр?

– Атя уәлса сүрер.

– Юрат.

Җамрәксем вәхәта хаваслә ирттерчәс. Тепәр тәсен, вәсен пурнәсә те сүтәрах тәссемпе сәр-ланчә халә, мәншә тәсен Кирилпа Вика сәк кунтан пулсә час-часах тәлпулма тытәнчәс.

Миля АМАСЕВА.

Елчәк районә,
Аслә Елчәк шукулә.

Социаллә тетелти страница мән калатә?

Паян пирәнтән чылайашә хайән пурнәсәне Интернетсәр курмасть. Кирлә информация тупнисәр пуәне кунта хәш-пәр социаллә тетелте хәвән страницунта та уәма пулатә-сә. Санән страница пур чухне вара унта паллашас текенсем те йышланаңсә.

Тәсләхрән, Аня Сидорова патне Петя Иванов тус пулма ыйтса янә. Аня түрәх арсын ачан страницине кәрәт, вәл мәнле әтем иккәненә әнланма тәрәшатә. **Аватарка** (тәп сәнүкәрчәк) хәх хусин кәмәл-сипетне уәса парә. Шәпах сәкән пек чухне пирән сәнүсем кирлә пулчә те.

Хайән вырәнне **чәрчун** сән-үкәрчәкне лартакансем. Анлә сарәлнә аватар тәсә. Кушак – сәпәсләх, кил әшши, пәхәнман-ләх; йытә – парәнүләх, түркәмәл-ләх; сәлен – әсләх, вәкәр – вай тата сирәпләх палли. Сәкән евәр үкәрчәксән хусисем хайсенче сав палләсем пуррине туяңсә.

Мультфильм сәнарәсем. Ку аватар хуәи хайне сав сәнар евәрлә курашән. Тәсләхрән, «Леопольд кушак асине» тем те шанса каласа пама юратә. Йәлана кәнә мультфильм аватарәсене ытларах чухне ачасем лартаңсә. Каччәсемпе хәрсем вара яппун аниме сәнарәсене суйлаңсә.

Паллә сынсем. Кунашкәл аватарка хуәи хайән туртәмә-

сем сүнчен калатә: «Эпә хальхи пурнәсән юлмастәп. Юрә-кәвә (спорт, кино) тәңчинчә мән пулса иртнине пәлсәх тәрәтәп. Мана сәк тема киләшет, эпә ку героя кәмәл-латәп, манпа пәр шухәшисемпе хутшәнма питә хавас. Ыттисем ан чәрмантарчәр». Политика аватарне лартни вара сынән куләш туйәмне кәтарса паратә.

Усалләх. «Усал» үкәрчәксәне пәччәнләх әнне туртәнакан сынсем суйлаңсә. Вәсем уә сүнлә мар, час күренәсә. Хайсенә тә-тәшах мәншә те пулин айәплә туяңсә. Сәкән евәр аватаркәна ытларах чухне тарәхнә самантра вәхәтләх лартаңсә. Унән хуәипе асәрханса каласәр.

Экслюзив. Ыттисәнчен уйрәм-рах, хай әсталанә аватарка хуәи – никама пәхәнман, хайән хакне пәлекен, мәнкәмәллә сын. Унпа хутшәнма сәмәл. Вәл тавлашма юрататә, әс-тәнлә, түркәс, хайән шухәшәне вәсәне ситиәх хүтәлет. Час күрәнтә, анча нумайләха мар.

Чән сән-пит. Сайра-хутра сәс курма пулатә. Ыттисәне шәнни-не пәлтерәт. Ку аватар хуәи чән пурнәсәра тәлпулма та хатәр.

«Вәйлә» сәнар. Арсын ачасән юратнә аватарә. Хайсенә сәк сәнар пек кураңсә.

Юлашкинчен тепәр сәнү. Социаллә тетелте ларатәр пулсан нихәсан та тимләхе ан сүхатәр.

ПОЭЗИ ЫТАМӘНЧЕ

Сан сине пәхсәссән...

Сан сине пәхсәссән –
Ман чәрем юрлатә!
Сан сине пәхсәссән
Хәвел йәл кулатә!
Әсә – кун-сул пайәрки,
Чән юратнә сыннәм ман.
Әсә – ман чәрем әшши,
Чунтан савнәскерәм ман.
Халә әсә салтакра
Тәнчен тепәр вәсәнчә...
Яланах әс ман чунра –
Вәри чәрем әшәнчә!
Эпә хамән шанәсәпа,
Чәнах, кәтсе илетәп...
Әсә таса чунупа
Сәре сыхлан, пәлетәп...
Сан сине пәхсәссән...
Хәмәр куәи иләрәт
Эпир иккән пулсәссән
Чун-чәреңсә ешерәт...

Мария САМДЕЛОВА,
ЧПУ, 2 курс.

Касхи юрә

Мәншә әсә парнеләрән
Сав касра мана юрра?
Чуна әшәтәтәп терән –
Ыраттарән-сә кәна.

Мәншә эп сана юратрәм?
Ма әнәнтә-ши сана?
Әсләрах пулсан тараттәм,
Юратсан – айван кәна.

Мәншә ун чухне каспа эп
Вәйяа тухрәм урама.
Унтанпа ялан кәтетәп:
Чун туртатә сана курма.

Анча әс манпа вылянә,
Нихәсан та юратман.
Качча юратсан кулянән –
Пәрахатә пәрәх кайран.

Әсләрах, хәрсемәр, пуләр:
Шухәшләр юратичән.
Кайран макәрсә сәс юлар,
Тунсәхра та пәр-пәччен.

Анжелика ИВАНОВА.

Шупашкар районә,
Астакасси.

Муҕса, Муҕса, эсё кама юратан? Аллупала кәтарт-ха...

Ёнер каҕ вахәтра ҕывәрма ыртаймаан енене паян кәнтәрла ҕеҕ ыйхәран вәрантәм. Вәрантәм та шифоньер ҕинчи чечек сине юратса пәхрәм. Ана ёнер сурална кунпа Марук аппа парнелерё.

– Ачам, ҕак ҕеҕеке пек ялан илемлө пул! Сәнитүле те, кәмәлупа та... Аннүле асуна яланах савантарса пурән, вёсен сәмахәнчен нихәсан та ан ирт, – терё күршө ачашшән ыталаса.

Пукане те, кәпепе-юбка, пылак ҕимёс хутаҕси те парнелерёс хавасла яувра. Ғапах та чи килё шекенни – «Пурнаҕ кураке» ятла ҕеҕеке. Унан тутла шәрши авә пүлеме сарәлнә. Марук аппа мана мён килёшнине чухлат ҕав. Ара, кашни кун тенё пекех ун патәнче те эпё. Атте-анне ёҕре чухне килте пёччен ларас мар тесе ир-ирех ун патне каҕатәп. Вәл вара мана хәйён мәнукё пекех юратать. Кукәльпе сәйлать, ашә сёт ёҕтерет, кәнтәрла ҕывәрма та ырттарать.

Ака сасартәк аләк уҕәлчө те такам керсе тәчө.

Көххөм, көххөм тукаларё те пёр пүрт тулли:

– Чөрём-чөрём симёс суханне
Чөрсе ҕирём ҕиес килнөрен.

Тәвансем савса хыпар янәран

Килсе курас терём чөннөрен, – тесе юрласа ячө.

Ырән ҕинчен вәштәр-ваштәр сиксе тәтәм та пүлөмрен тухса аләк ененле вёҕтертём. Анук аппа! Аттен кёҕсөн йәмәкө. Ана курманни нумай пулатчө ҕав, тунсәхласа ҕитнипе мәйөнчен уртәнтәм.

– Ах, ачамкә, пысәкпанса кайна вара эсё! – терё сурәмран ләпканә май.

– Анук аппа, ёнерхи кун хыҕсән уҕрём ёнтө, – мәнәҕлантәм самантрах.

– Ай-уй! Ёнер сүмәр айөнче тәтән-им? Пахча-симёс пек уҕрөн-и вара? – пәхрө ман ҕине хәйхискер тёлөнсе.

– Анук аппа! Ёнер улттә тултартәм! – терём хавасланнипе йәлтти-ялтти сиккелесе.

Вәл кутамкинне урайне лартрө те пёҕсине шарт! ҕапрө.

– Паччушки! Тин ҕеҕ сәпкара ыртаттән-ҕеке. Ултә тултартән та-и? – тесе сумкинчен чечек ҕыххи кәларса мана тыттарчө.

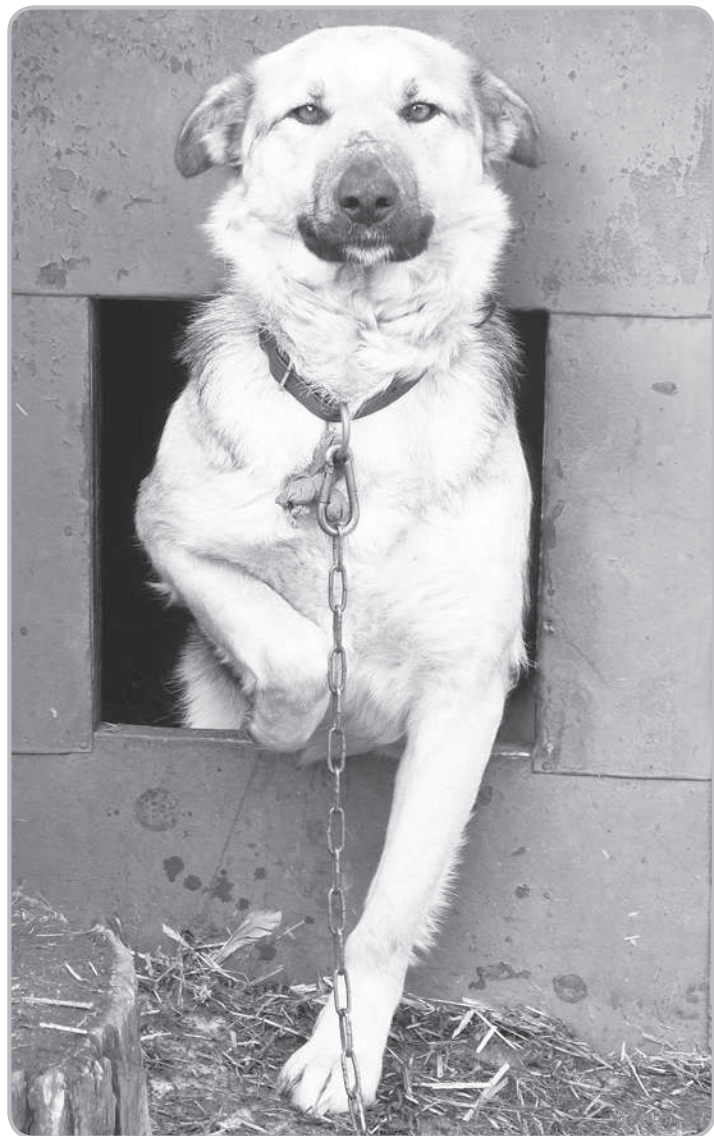
Ах, каллех савәнәҕ маншән. Анук аппана ыталаса пысәк тав сәмахө кәларәм. Кәҕәлхи сурална кун маншән ёмөрлөх асра юлө...

• Ан макәр – анчәк килет,
Анчәк килет – ҕыртса илет.
Ғыртса илет – сипленмест,
Ғичө ҕулсәр түрленмест.

• Ашшө панә урапине
Хәйён ывәлне Муҕсана
Кунён-ҕөрөн ылыама.
Муҕса, Муҕса, эсё кама юратан?
Аллупала кәтарт-ха,
Пүрнүсемпе тёлле-ха...

• Эпир улттән пёртәван,
Ултә чәхә пусрәмәр,
Ырә ҕын умне лартрәмәр,
Ғавәнпа ырә ҕынна юрарәмәр.

Элиза ВАЛАНС хатёрленё.

Ашә та хөвөллө ҕанталәк тәрать. Вальәпа Иринка урамра тахсанченех ылырөс: малтан лавккалла, кайран сиккөчөпе сикмелле. Хөвөл хөртнине пула ывәнчөс, Наҕса аппа хапхи умне кайса ларчөс. Хытә шавланәран йитти хаяррән вөрме тытәнчө.

Сасартәк Валя сиксе тәчө те: «Манән киле каймалла!» – терө. Хәвәртрах килнелле вёҕтерчө. Вәл чәх чөпписене сыхламаллине, апат памаллине аса илчө. Асәрхамасан вёсене часах хурчка йәтса каять е йытә-кушак тытать. Тата вёсем күршө пахчине те керсе кайма пултараҕсө, хуҕисем вара ҕилленеҕсө.

«Чип-чип-чип!» – йыхәрчө Валя чөпписене картише вирхөнсе керсенех. Пүртрен керпе тата шыв илсе тухса савәта тултартчө. Анчах темле йыхәрсан та чөппсем куранмарөс.

«Пётрём! Аҕта-ши вёсем? – кулянса укрө хөрача. – Пётөмпех ҕав Иринка айәплә, вәл мана киле ярасшән пулмарө. Ана лайәх – килти пур ёҕе те асламәшө тәватө. Манән вара асанне ҕук!»

Валька хәмла ҕырли пахчине мәкәртата-мәкәртата утрө, унта вара кәләклатса сөре чавакан чәхха асәрхарө. Чөппсем Анна аппан пахчинче чупкаласа сүреҕсө. Унта йәран сук пулин те Валя нумай шухәшласа тәмәсәрах карта урлә каҕма пикенчө. Нумай нушалансан карта ҕине хәпарса ситрө те күршөсен ывәлө кил патне ҕывхарса пынине

Валька

• Кристина ВАСИЛЬЕВА (Елчөк районө, Аслә Таяпа)
укерчөкө.

курах кайрө, түрех пахчана сикрө. Анчах кёпи арки картаран ҕакланнәран вәл пёр хушә пусөпе аялалла усаңса тәчө. Кёпи сурәлсах ансан хөрача пахчана тухса укрө. Ваҕса пүрте керсе кайсан Валька чөпписене хәйсен пахчине тытса ывәтрө. Каялла карта урлә каҕас темерө. Ғөтөк көпе аркине тытса, кулленсе утрө пүрт сүмөпе, хуҕисем асәрхасран хәрачө.

Усә кантәк тёлне ҕитсен Вальән пушмакө темөнле вәрәм куракрән ҕакланчө те хөрача палт! шаплатрө сөр ҕине. «Ах», – йынашрө вәл шәппән.

Ака усә чүрөчөрөн Ваҕса пусө куранса кайрө. Валькәна асәрхарө те вәл кәшкәрса ячө: «Эсө ҕын пахчинче мөн тәватән?!» Хөрача вәтәнипе чөнмерө, калинккерен тухса тарчө. Килне уксахла-уксахла таврансан картише таклаттарса керпе сиекен чөпписене курчө. Хөрлө тёллө көпине симёс сиппе сөлемө пикенчө, анчах пүрнине йөппе тирсе илсен ку ёҕе пәрахрө те көпине чәлана тухса пытарчө.

Ака амәшө те ёҕрен тавранчө, Валька валли тутла канфет туяннә. Ғавәнтах хөрне мухтама васкарө: «Лайәх ача эсө манән, Валька. Чөппсен шывө те, апачө те пур. Урам тәрәх чупса та сүремөстөн». Хөрача савәннипе кулса ячө. Хәй ашөнче вара ҕапла шухәшларө: «Эх, аннеҕөм, курасчө санән элө килте мөнле ларнине. Ак ыран арсын ачасемпе уя пәрса вәрлама тата уҕсөр Микулая вәрҕтарма кайәпәр. Вәл пире темле хәваласан та тытас ҕук!»

Галина ПЕТРОВА.

Эпё – Ҙентеру ачи!

Эпё, пурт урайенче лараканскер, аша хөвөлөн хайпе хәех вылякан сутә пайәркине тытасшан тәрмашатәп. Төләнмелле пайәрка. Ачаш кушак сури евөр тенешкел епле-ха җәмәллән хай ыраһәнчен аяккалла сиксе үкее. Ана аллаппипе хупласшанчә, анчах вәл җавантах мана вәлтса каялла малтанхи ыраһна тавраһнатә. Ниепле те ываҗласа илме памасть. Хөрсә кайса, хайен вылянчәкәпе астарнаһран, хөвөл шевлипе чунтан саванса килнетәп.

Унчен те пулмарә, җенәк аләкә чөриклетрә. Манән вай самантрах татәлчә. Анне е асанне еҗрен килсе җитнә пулас. Хайсем кайна чухне аләка яланах тул өнчен җаклатса хәвараҗҗә. Киле вара пөчченех хуралҗә ыраһнне юлатәп.

Вөсенчен тахәшә пөччен мар. Җирәп ура сассисем татах та пур. Җавантах стена сүмәнчи вәраһ та сарлака, тәрахла сак айне көрсә ларатәп. Ют җынсенчен хәратәп-җе.

Пурте аннеле пөрле арҗынсем кәчәс. Пөри малалла иртсе эпә пытанна сак җине ларчә. Тепри хирәсәле төпел пүлми сүмәнчи тенкел җине меллән ырнаҗрә.

Җавсенчен хәшә-ши мана пөрмай хайне аҗантарса аптәратаканә-ши тесе шухәшлатәп. Вәл сын эпә кашни сутә кун чәтәмсәр кәтсе пурәнакан атте пулинчә! Тенкел җинче ларакана пулса куратәп. Атте-ши е вәл мар? Сән-питне пөртте курман та, атте тесе йышанма хәратәп. Җавә чәрмантаратә те сак айәнчен тухса: «Эсә-им ман атте?» – тесе ыйтма.

Җаванпа хирәс ларакана питә тимлә сәнатәп. Аслисен калаҗавән сәмаххисем те пуҗа көрсә асра юлмаҗҗә. Пөр хәлхараһн көрсә тепринчен тухса таҗта җәтсе сухалаҗҗә.

– Иксөмөр те яла өнер җитрөмөр, – тени җәс тытәнса юлчә.

Хәшә-ши атте пулма пултараканә? Мөншә-ши вәл ываһне җәнсе илме васкамасть? Вәхәта ялан тәсәтә. Җавар та уҗмасть пөреххутчен. Эпә сак айәнче ларнинне куратә вөт-ха. Җук, җәнмест вөт. Атте пулсан хайне җапла чунсәрла тытмалла мар та...

Хәҗанччен кәтмөлле-ши тата?! Калаҗса ларса ман җинчен мансах кайрәс-им? Чөрем кәкәрта чарәнайми тапәлтататә. Хам та кәс-вөс макарса ярайманни кәна. Вөсен ыраһәнче пулсан кәтекен ачана җав самантрах сак айәнчен йәтса кәларәттәм. Хама тем пек пытанна ыраһтан кәлараттарас килет. Вәл савна ачине хай ытамне илсенех җак черчен алләмсемпе аһна җавантах майәнчен җатәрласа ыталаса тытәттәм. Ку җәс те мар, утәкка сиктертерсе хөпөртөттәм.

Йөрес – куҗсул тухмасть. Кәшкәрас – сассәм җәтнә. Мөн вәхәтра пиҗсе җирәпленнә-шим чәтәмләх?..

Эпә тәван аттене яланләха сухатнинне кая юлса, хам төрекленсе аҗам аталанна тапхәрта җәс әнкартәм. Кун-сула шөллемөсөр, пурнаҗса хөрхенмөсөр Ҙентеру кунне җывхартна вәрҗә инваличә йывәр чире пула җирәп сакәр султах вәхәтсәр җәре кәнә.

Хөвөл шевлине выляттараканә аттене юлашки сула аҗатна пурт умәнчи яштака шура хурән пулна. Унән ярапаллә турачәсене сывләш юхәмә хумхантарна та.

Җак пулам чунән суранә те, пиҗәлөхә те пулчә. Аттене курас килекен туйам хайне час-часах аса илтерсе ниһсан түрленейми суран хәварчә.

Сут тәнчене эпә чаплә Ҙентерөве пулаҗке килнә.

Эпә – Ҙентеру ачи!

Кәмака җәкәрә

Җәр пичә тин җәс кәмакаран пөҗәрсә кәларна җавра җәкәр пек аша. Тинех чән-чән су пуҗланчә. Җара уран җүреме те питех меллә.

– Ваҗли, паян чүк җырмине кайса типә шанкә пуҗтарса киләпөр, – терә мана асанне.

Шөшкөлөх ял җывәхәнчех. Эпә унта пөрре те пулса курман. Асанне сәнөвөпе савансах киләшрәм.

Пирән анкарти хыҗәнчех тарән вар пур. Ячә те илемлә – Хурәнай. Варән чәнкә җыранә хөррипе хывна сукмак унән шыв сулә вөҗәнчен тепөр өнне каҗса кәпер җине җитерет. Ун айәнчи юханшыв Шчанас ятлә. Малалла вөлтөр-вөлтөр вөҗкән хәю евөр авкаланакан кукар-макар сукмакпа, Шчанасән юхәмне хирәс, хөвеланәҗнөлле утмалла.

Җип пек тәсәлакан сулан сылтәм өнчи пөррөмөш нүрә җырминченех шөшкөлөх пуҗланатә. Асанне тәван тавраләхпа паллаштарма ятарласа уйәрна сын пек паллаштаратә.

– «Симөс көрмен» ырнаҗна пысака мар вара Мөтри ятне панә. Чүк җырмипе Мөтри варне сурпан пек җыхәнтарса тәракан җамрәк юманләха Пәрас кукри, – теҗҗә.

Тимлесех әнлантаратә мана.

Ыраһна җитрөмөр. Вәл тәрашсах төм варринчи типә вуләсене хуҗрә. Эпә җәрте сапаланса ыртакан хәрақ туратсене пуҗартәм. Туххәмрах икә җөклем вут-шанкә хәтөрлерөмөр.

Өҗлөсә хавхаланнипе эпә хамән җөклемә хулпуҗси җине җәмәлләнах

йәтса хутәм. Ватәна та пулашрәм.

– Йывәр мар-и сана? – ыйтатә асанне.

– Җук...

Хамәр анкарти хыҗне җитесси нумай

та юлманчә. Җөклем самаых тайма пуҗларә. Унән варрине темөнге куҗа курәнман җәк хурса җыхна тейән. Җапах та түсөмлөх җитөртөмөх. Эпә арҗын ача вөт-ха!

Манән җирәплөхрен ватә та төлөннә. Хөпөртөнөскер тин кәна йәтса килнә шанкәпа кәмака умәнчи вучахра җатмапа җәмарта ашларә. Унтан сөтел хушшине ларма җәнсе ман ума пөр пысақ чөлә җәкәр касса хучә. Куҗ тулли кәтмен парне хәтөрлөсә те лартрә. Ку тем пек пысақ уяв! Җәмартана пикенсе җиме тытәнтәм. Епле тутлә!

– Эсә те пөрле җи, асанне.

– Эпә выҗә мар. Җәмарта – хәна апачә. Аһна санән, пулас салтакән, җимөлле. Җи, мәнукәм, җи. Җәмартана җәкәрпа җиөҗҗә. Унсәраһн хырам хәвәрт выҗатә. Җәкәр җәс тутә тытатә. Җаванпа пурнаҗсра унран асли нимән те җук, – терә те куҗ таврашәнчи пөрмисене йышлантарса ман җине ашшән пәхса илчә.

Җав самантра куҗәсәнче сутә та йәлтәр-йәлтәр пөрчәсем паләрчәс. Анчах вөсем пурпөр шывланмарәс.

– Мөншән йөретән?

– Асу вәрҗәнчән таврансан каласа кәтартнисем ниепле те пуҗран тухмаҗҗә. Вөсем төпне җүҗе тураттисем сарна шывлә окопра ыртса, җав җүҗе хуппине кәшласа, выҗәллә-тутәллә Ленинград хулине хүтөлөсә хәварассишән вәрҗә. Аманса, чирлөсә сывална салтак, инвалид пулса тавраһнә. Пүлөхчә аһна җапла җырса панә пулә җав. «Тәван киле җәнтөрсә епле те пулин чөррән тавраһма шутлаттәм. Җитсенех түрөх ларса пөр харәс виҗә кәмака җәкәрне җисе яма хәтөрчә», – тенә фронтвик.

Җак сәмахсене каласа пөтерсен асанне куҗәсәм татах та вәйләрах шывланчәс.

● АННЕНЕ ПУЛАШАТАП

Апат хатѣрлеме кѣмаллакансем ѓна тутлѣрах та техѣмлѣрех пѣсѣрмешкѣн мѣнле те пулин вѣрттѣнлѣхсем е пѣр-пѣр хѣйне евѣрлѣ сѣмѣс рецѣпчѣ шутласа кѣларасѣсѣ. Шкул столовѣйѣнче вѣй хуракансем те ѣавѣн пекех, вѣренекѣнсене кашни кун тѣрлѣрен тата калорирен пуян апатпа сѣйлас тесе тѣрѣшасѣсѣ.

Красноармейски районѣнчи Карай шкулѣнчи столовѣйѣнче вунтѣхѣр ѣул поварта тѣрѣшакан **Ираида Николаевна ПРОХОРОВА** пире тутлѣ хѣлпарту рецѣпчѣе паллаштарма кѣмѣл турѣ.

– Эпир шкулта ачасене кунне икѣ хут апат ѣитеретпѣр: ирхине, пѣрремѣш урок хыѣсѣн тата кѣнтѣрла. Пирѣн шкул сѣмѣнчи ача садне ѣурекенсене те апатпа кунне виѣсѣсѣ тивѣѣстеретпѣр. «Тантѣш» вулаканѣсене элѣ тутлѣ хѣлпарту рецѣпчѣе паллаштарасѣн. ѓна хатѣрлеме ѣѣмѣл, вѣхѣт та нумай кирлѣ мар.

Тѣлѣрчѣаран хатѣрленѣ хѣлпарту (запеканка)

Хѣлпарту (6 порци) валли 1 килограмм тѣпѣрчѣ, 4 апат кашѣкѣ сахѣр, ѣавѣн чухлех ѣѣнѣх, 1 чей кашѣкѣ тѣвар, 2 ѣѣмарта, 1 грамм ванилин, 200 хѣйма, 20 грамм услам ѣу кирлѣ.

Тарѣн савѣта тѣпѣрчѣ, сахѣр, тѣвар, ѣѣнѣх, ванилин тата ѣѣмарта ярса лайѣх пѣтрѣтмалла. Пулнѣ хатѣре ѣу сѣрнѣ тимѣр ывѣса (противень) хумалла та 200 градус таран хѣртнѣ духовкѣна лартмалла. 30-40 минут, хѣлпарту хѣмѣрланичѣн, тытмалла. Пиѣнѣ сѣмѣсе хѣймапа е йогуртпа сѣмелле. Апачѣ тутлѣ пултѣр!

Апельсинпа пѣсѣрнѣ шарлотка

Сѣмѣс валли 1 стакан ѣурѣ ѣѣнѣх, ѣавѣн чухлех сахѣр, 5 ѣѣмарта, 2 апельсин, сахѣр ѣѣнѣхѣ кирлѣ пулатѣ.

ѣѣмартапа сахѣра лайѣх лѣкамалла. Пѣчѣккѣн-пѣчѣккѣн ѣѣнѣх хушса пѣтрѣтмалла. Чустан пѣрре виѣсѣмѣш пайне услам ѣу сѣрнѣ формѣна ямалла. Хуппинчѣн, вѣрринчѣн тасатнѣ апельсина пайѣркасене уйѣрмалла. Кашни пая иккѣ касса чуста сине хумалла. Юлнѣ чустана сиеле ярса формѣна 180 градус таран хѣртнѣ духовкѣна 20-30 минутлѣха лартмалла. Хатѣр сѣмѣсе сахѣр ѣѣнѣхѣе сапса илемлетмелле.

«Каччѣ ѣмѣчѣ» салат

Салата хатѣрлеме 200 грамм чѣх какайѣ, ѣавѣн чухлех ветчинапа маринадланѣ уплюкка, 100 грамм сухан, кѣштах тѣвар, пѣрѣс, майонез кирлѣ.

Какайпа ѣѣмартана тѣвар хушнѣ шывра пѣсѣрмелле. Ветчинапа ѣѣмартана вѣтам тѣтѣксене, какай улѣм пѣрчи евѣр турамалла. Сухана вѣтетмелле те йѣуѣси тухса пѣтичѣн вѣренѣ шывпа чѣхемелле.

Пур сѣмѣсе те тарѣн савѣта ямалла та тѣвар, пѣрѣс, майонез хушса пѣтрѣтмалла. Хатѣр салата сѣелтен еѣл сѣмѣсѣмпе тата помидорпа илемлетмелле.

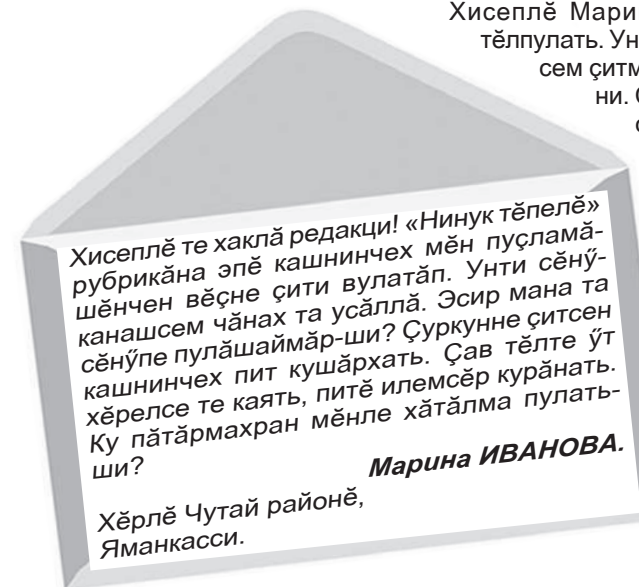
Сѣнѣсем

Хѣрсем яланах хитре те илѣртѣллѣ курѣнма тѣрѣшнѣ. Кашни кун косметикѣпа усѣ курни, сѣтелѣклѣ ѣывѣрманни тата ытти те сѣн пите пысѣк витѣм кѣрет. Кашни кун илемлѣ пулас тесен вара темиѣе правилѣна пѣхѣнмалла ѣеѣ.

1. Ирхине хаваслѣ кѣмѣл-туйѣмпа вѣранѣр. Вара кун тѣршшѣпех питрен йѣл кулѣ каймѣ. ѣакна астѣвѣр: кулѣ вѣл – илемлѣх.
2. Тѣраничѣн сывѣрѣр. Организм кирлѣ чухлѣ канмалла. Ун пек чух сѣн-пит те хитре курѣнать. Талѣкра 8 сехет сывѣрма тѣрѣшѣр.
3. Спорт. Кашни кун 10-15 минут хусканусем тума ан ѣркенѣр. Спорт – сывлѣх. ѣирѣп сывлѣх вара вѣл – илемлѣх. ѣакна

- яланах асра тытѣр.
4. Гигиена. фте, сѣсе тата ыттинѣ те яланах типтерлѣ те таса тытмалла.
5. ѣурѣма кирек хѣсан та тѣрѣ тытма тѣрѣшѣр. Нихѣсан та курпунланмалла, пѣкѣрѣлмелле мар. Ку такама та илемсѣрлетѣ.
- Чи кирли вара – ѣркев пирки яланлѣхах манса кайѣр. Вара йѣлтах сирѣнте илемлѣ пулѣ: сѣн-пит те, чун та.

● РЕДАКЦИ ПОЧТИНЧЕН

Хисеплѣ те хаклѣ редакци! «Нинук тѣпелѣ» рубрикѣна элѣ кашнинчѣх мѣн пуслѣмѣ-шѣнчѣн вѣснѣ сѣти вулатѣп. Унти сѣнѣ-канашсем чѣнах та усѣллѣ. Эсир мана та сѣнѣупе пулѣшаймѣр-ши? ѣуркунне сѣтсен кашнинчѣх пит кушѣрхатѣ. ѣав тѣлте ѣт хѣрелсе те каятѣ, питѣ илемсѣр курѣнать. Ку пѣтѣрмахран мѣнле хѣтѣлма пулатѣ-ши?

Марина ИВАНОВА.

Хѣрлѣ Чутай районѣ, Яманкасси.

Хисеплѣ Марина! Ку пѣтѣрмахпа нумайѣшѣ тѣлпулатѣ. Унѣн сѣлтѣвѣ – организма витаминсем ѣитменни тата ѣу парѣсен еѣсѣ пѣсѣлни. ѣанталѣкѣн тѣрлѣ факторѣ те ѣте сиен кѣме пултѣратѣ. ѣавѣнпа та ѣна тутлѣхлатакан тата нѣрѣклетекен маскѣсем туни аван. Вѣсенчѣн хѣшне-пѣрне килте те хатѣрлеме пулатѣ. Сана та, Марина, ѣавѣн йѣшши маскѣпа усѣ курса пѣхма сѣнетпѣр. Акѣ унѣн рецѣпчѣ: 1 ѣѣмарта саррине 1 чей кашѣкѣ пылпа, 10 тумлам лимон сѣткенѣпе, ѣур апат кашѣкѣ чухлѣ тип ѣупа (е урѣххипе) тата пѣр чей кашѣкѣ чухлѣ сѣлѣ ѣѣнѣхѣе хутѣштармалла. Лайѣх пѣтрѣтмалла. Пулнѣ хатѣре пите сѣрсе 15 минут тытмалла. Вѣхѣт иртсен ѣшѣ шывпа ѣумалла. Ку маска ѣте лайѣх тасатѣтѣ, кушѣрханине, хѣрелнинѣ пѣтерет. Вѣл сана та пулѣшасса шанатпѣр.

● фСТАЛАХ КЛАСѣ

Наушник валли – пѣсмаѣ чехол

Юрѣ-кѣвѣ итлеме юратакансем тѣтѣшах ѣак пѣтѣрмахпа тѣлпуласѣсѣ – сумкѣна е кѣсьене чикнѣ наушник кабелѣсем арпашѣнаѣсѣсѣ. Ку пѣтѣрмахран хѣтѣлма сире ятарлѣ чехол ѣсталама сѣнетпѣр. Вѣл упа ѣури евѣр пулѣ.

Чехол валли тѣттѣм тата ѣутѣ хѣмѣр, шурѣ тѣслѣ фетр (пахѣ кѣсѣе), хачѣ, хытѣ хут, кнопка, хѣмѣр тѣслѣ сѣппе йѣп, хѣмѣр тата тѣрлѣ тѣслѣ вѣтѣ шѣрѣса кирлѣ.

Малтан хытѣ хут сине ѣкерчѣкре кѣ-тартнѣ ѣлкенѣ ѣкерѣр. Пур фигурѣна та касса кѣларѣр. «Упа ѣурин» мал енѣ ѣутѣ хѣмѣр,

хыѣсалти тата кѣсье тѣттѣм хѣмѣр тѣслѣ пулатѣ. «Сѣмси» тѣлѣнчи ѣаврашка – шурѣ тѣслѣ фетртѣн.

Чехолѣн малти енне ѣсталар. «Упа ѣурин» хырѣмѣ сине кѣсье (ѣул енчѣн) ѣелесе хумалла. Икѣ айккине тата аялтинѣ тѣкѣнмелле мар. Кѣсьен аялти вѣснѣ шал енчѣн тѣме (кнопка) вырнаѣтармалла. фкерчѣкре ѣна чѣре евѣр касса кѣларнѣ шурѣ тѣслѣ фетр тѣтѣкѣе илемлетнѣ. Эсир вара хѣвѣра килѣшнѣ пек капѣрлатма пултѣратѣр. Сѣмахран, вѣтѣ шѣрѣсапа е урѣх япалапа.

Халѣ «упа ѣурин» «питнѣ» майлаштаратпѣр. ѣавракан каснѣ шурѣ пусмана «упан» пусѣ сине сѣлѣр. Варрине – пѣр хѣмѣр вѣтѣ шѣрѣса. Чѣрчун куѣсене те хѣмѣр тѣслѣ шѣрѣса сѣлесе палѣртѣр.

ѣакѣн хыѣсѣн чехолѣн малти тата хыѣсалти пайѣсене ѣутѣ хѣмѣр тѣслѣ сѣппе хѣррипе типтерлѣн сѣлесе пѣр-пѣринѣ сѣрѣплетѣр.

Наушнике тирпѣйлѣн управалли плюш упа ѣури евѣр илемлѣ те хѣйне евѣр чехол хатѣр! ѓна хѣмѣр валли ѣеѣ мар, юлташсене те ѣсталаса парнелеме пулатѣ.

